

Voor het KRO-televisieprogramma *Spoorloos* spoort hij ouders op van geadopteerde kinderen en, in een enkel geval, van kinderen die zijn afgestaan. Zelf ziet Bolt niets in adoptie. Die opvatting is sinds zijn werk voor *Spoorloos* alleen maar bevestigd. Door **Ines Jonker**.

Soms lopen ontmoetingen uit op een bittere teleurstelling. Bijvoorbeeld omdat de biologische vader of moeder alleen maar uit is op geld van de zoon of dochter in het rijke Westen. „Dat is de tol die je betaalt voor het willen weten waar je vandaan komt.”

Derk Bolt is een drukbezet man. Hij is bijna onafgebroken in het buitenland, op zoek naar vaders en moeders, zoons en dochters. Tussen twee tripjes naar Costa Rica en Brazilië heeft hij even tijd voor een gesprek, op zijn werkplek in Hilversum.

Ieder kind heeft het recht om te weten wie zijn biologische ouders zijn. Dat is de gedachte achter het programma *Spoorloos*. Het programma is wekelijks goed voor twee tot tweeënhalf miljoen kijkers. De programmamakers weten feilloos hoe ze de kijker moeten ontroeren. De climax van de hereniging tussen moeder en zoon, vader en dochter, na een wekenlange zoektocht, doet menig kijker een traantje wegpinken. Maar de betrokkenen zouden beter af zijn zonder die camera, beseft Bolt. „Maar wij hebben als tegenprestatie nu eenmaal beelden nodig.”

Aanvankelijk konden kijkers met allerhande zoekvragen bij het programma terecht; oude vrienden die uit het oog waren geraakt of die

aardige verpleegster van toen. De laatste paar jaar beperken de makers van *Spoorloos* zich tot de zoektocht naar bloedverwanten, met name biologische ouders van adoptiekinderen, omdat ze merken dat daar de meeste behoefte aan is. En, wat misschien wel belangrijker was, speurtochten naar familieleden leveren vaak de beste verhalen op. „Daar gaat het bij televisie toch om, hoe raak je de mensen.”

Dat *Spoorloos* inspeelt op een behoefte, blijkt wel uit het aantal meldingen. Jaarlijks melden zich zo'n tweeduizend mensen die een dierbare zoeken. Van hen halen uiteindelijk slechts honderd de uitzending. De rest moet zelf verder zoeken of wordt doorverwezen, bijvoorbeeld naar een adoptieorganisatie.

Selectiecriteria

Juist vanwege dat grote aantal meldingen, hanteert de redactie strenge selectiecriteria. Zo wordt geselecteerd op haalbaarheid, ofwel de kans op succes. „In een land waar adoptiepapieren betrouwbaar zijn en namen serieus ingevuld worden, weet je dat je een stuk verder kunt komen dan in een land waarvan je weet dat er nooit iets klopt van de papieren, zoals Thailand. De kans dat je daar iets bereikt, is klein. En je kunt het je niet veroorloven om

daar al je kaarten op te zetten”, vertelt Bolt. Verder let de redactie op geografische spreiding: niet allemaal Colombiaanse kinderen in één uitzending.

Sommige mensen hebben zelf al wat ondernomen om hun biologische ouders op te sporen. „Kinderen die hele goede adoptiepapieren hebben, kunnen zelf wel wat bereiken. Maar mensen die de taal niet spreken of niet de handigheid hebben om met autoriteiten om te gaan, komen bij ons terecht. En soms lopen mensen tegen gesloten dossiers aan of hebben ze de angst om dingen te ontdekken. Bij *Spoorloos* krijg je alles kant en klaar op je bordje en ben je er in één keer doorheen, dat is natuurlijk ook wel lekker. Het zijn nooit mensen die graag op tv willen en zich om die reden aanmelden.”

Wat heel belangrijk is, is 'het goede verhaal' en de juiste betrokkenheid van de zoekster. „Je kijkt wat een leuke zoekster is, iemand die een verhaal kan vertellen.”

Het is belangrijk dat de zoekster een beetje stabiel in het leven staat, stipt Bolt aan. „Heb je te maken met een zenuwpatiënt, dan haal je met zo'n zoektocht misschien wel ergere dingen overhoop dan wat er nu al aan de hand is. Mensen kunnen heel wat voor hun kiezen krijgen. Het is niet altijd even leuk wat je hoort. Als je moeder een heroïnehoortje was in Duitsland en ze ligt nu in de goot,

dan is dat geen fijne mededeling. Iemand moet daar wel tegen kunnen.”

Zo'n uitgebreide zoektocht als Derk Bolt die onderneemt, wordt alleen op touw gezet als vrijwel zeker is dat die resultaat oplevert. „In welke vorm dan ook. Dat er een mooie reis in zit en een aantal aanknopingspunten; en of de ouder nu leeft of niet, wel contact wil of niet, dat maakt dan niet uit. Ja, wel voor de zoekster natuurlijk maar voor het programma niet, omdat je dan toch een reportage van twintig minuten krijgt. Dan heb je de uitgaven en de zendtijd verantwoord en dan heb je een verhaal af.”

Tranentrekkers

Volgens Bolt komen niet alleen de 'tranentrekkers' in de uitzending. Toch is een beetje drama niet weg, geeft hij toe. „Het is natuurlijk leuker als iemand kan vertellen over een leven als geadopteerd kind, waarin dingen helemaal mis zijn gegaan doordat iemand weet waar hij of zij vandaan komt. Dat zijn omstandigheden die het voor de kijker acceptabel maken dat je een zoektocht begint.”

Anderzijds moet *Spoorloos* ook weer niet iemands laatste sprankje hoop zijn. „We gaan niet op zoek naar de totale ramspoed en ellende in iemands leven, zodanig

dat we uiteindelijk bij de Riagg moeten filmen, omdat iemand niet meer weet wat 'ie aan moet met zijn leven. Dat gaat te ver.”

In de helft van de zoektochten loopt „alles op rolletjes”. In de andere helft dus niet. Dan loopt de speurtocht naar de verloren vader of moeder anders dan verwacht, omdat het gezochte familielid overleden is of geen contact wil. Dat laatste overkomt Bolt twee tot drie keer per seizoen. „Mensen die er niks mee te maken willen hebben, een ander leven hebben, een gezin, die reageren dan; zeg maar dat ik er niks van weet. Dat is pijnlijk voor de zoekster maar als iemand niet wil, houdt het op.”

Als iemand overleden blijkt te zijn, gaat Bolt op zoek naar familie die nog iets over de persoon weet. Dat komt ook regelmatig voor.

En ook al verloopt de zoektocht wel succesvol, in de zin dat ouder en kind elkaar vinden, dan is nog niet gezegd dat de kennismaking volgens verwachting is. Het komt geregeld voor dat mensen niks met elkaar hebben. „Of dat iemand blij is te weten waar hij vandaan komt, maar na een week denkt: dit Indië-aantje uit de jungle, wat moet ik daar in vredesnaam mee? Die wil nu dat ik een tent voor haar koop, ze wil bij mij in Nederland blijven en eigenlijk vind ik haar helemaal niet aardig.”

ouders zijn echt uit op geld. Als je daar als kind mee geconfronteerd wordt, is dat pijnlijk. Dat is de tol voor het willen weten waar je vandaan komt." Foto's: KRO

Soms raken zoekers dusdanig in de war, dat ze psychologische hulp nodig hebben. „Ze blijven achter met de vraag: waarom werd juist ik afgegaan en niet mijn broertjes of zussen? Dat zijn vaak niet meer te beantwoorden vragen. Maar als zo'n vraag door je hoofd blijft malen en je krijgt er geen antwoord op, kun je je afgewezen blijven voelen en moet je naar een hulpverlener", vertelt Bolt.

Spoorloos doet „een beetje" aan nazorg. „Als iemand het niet kan vinden met zijn of haar moeder, financieel uitgekleed wordt, dan moet je wel advies geven."

Het komt ook voor dat een hereniging uitloopt op een bittere teleurstelling, omdat de biologische vader of moeder slechts uit is op het geld van de zoon of dochter in het rijke Westen. „De meeste mensen die wij vinden, zijn niet schatrijk, die komen uit een ontwikkelingsland, wonen op een vuilnisbelt, hebben niet veel te makken. Maar veel mensen zijn ook trots, die gaan niet lopen bedelen. Als mensen enig verstand hebben, dan weten ze dat hun kind hen niet zal laten stikken. Die hulp die komt er wel, en al die kinderen zijn ook bereid om te helpen. Maar sommigen zijn echt uit op geld. Als je daar als kind mee geconfronteerd wordt, is dat pijnlijk. Dat is de tol voor het willen weten waar je vandaan komt", vindt de speurder.

Zelf ziet Bolt niets in adoptie en die opvatting is tijdens zijn werk voor Spoorloos alleen maar bevestigd. „Ik vind het onverstandig om kinderen te adopteren of voor adoptie af te staan, alle goede bedoelingen van adoptieouders ten spijt."

Volgens Bolt realiseert niet iedereen wat 'ie zich op de hals haalt met adoptie. „Mensen zien een adoptiekindje toch vaak als speeltje, het kleine donkere aapje. Misschien is dat wel helemaal niet zo maar zo zie ik ze in het vliegtuig zitten. Dan denk ik wel eens: je moest eens weten wat er allemaal nog staat te gebeuren. Het is al zo moeilijk om je eigen kind op te voeden en er voor 100 procent achter te blijven staan. Stel je voor dat je adoptiekind ontspoorde, hoe blijf je daar dan achter staan?"

Het idealisme waarmee kinderen naar Nederland worden gehaald, om ze een gelukkig leven te kunnen geven, wordt vaak ingegeven door eigenbelang, stelt Bolt. „Ik wil kinderen en ik kan ze niet krijgen. Ik mag niks zeggen, want ik heb twee kinderen maar dan denk ik: als dat het ergste is wat je overkomt in het leven, en ik weet wel dat het heel erg pijnlijk is, dan is dat een gegeven. In die landen is het een gegeven dat je nooit meer zult verdienen dan een halve dollar per dag. Ik vind dat mensen het leven een beetje moeten accepteren zoals het is."

Bolt is er van overtuigd dat een kind bij zijn biologische ouders uiteindelijk altijd beter af zal zijn dan bij adoptieouders. „Ik gun het niemand om op te groeien in armoede hoor, maar ik denk dat als je met je broertjes en zussen bent, je het toch een stuk leuker hebt dan wanneer je hier in Nederland opgroeit, in de kou, naar een school op het platteland moet en als enige zwarte tussen allemaal witte kinderen zit. Dan lijkt het me toch leuker, ook al heeft mijn vader niet veel te maken, om elke avond bij mijn eigen ouders thuis te komen dan bij wildvreemden. Die zijn misschien wel erg van mij gaan houden maar ze zijn niet mijn natuurlijke ouders."

Enorme vraag

Bolt, zelf vader van twee kinderen van zes en negen, kan er niet bij dat iemand zijn kind 'weggeeft', al zijn de levensomstandigheden nog zo slecht. „Ik kan me wel voorstellen dat het zwaar is voor al die vrouwen wier mannen weglopen en gaan zuipen en met andere vrouwen meegaan, maar ik zou toch wel bij mijn kinderen blijven."

Dat er veel kinderen worden afgestaan, komt volgens Bolt ook door de enorme vraag naar adoptiekinderen. Hij schetst een voorbeeld van een straatarme Koreaanse die in het ziekenhuis bevalt, geen

cent te besteden heeft, de ziekenhuisrekening niet kan betalen en dan iemand aan haar bed krijgt van een (aan het ziekenhuis gelieerde) adoptieorganisatie die de vrouw voorhoudt dat haar kind heel goed terecht komt als ze het afstaat. „In die omstandigheden is iemand toch snel geneigd om zich te laten overtuigen en te zeggen: dat moet dan maar. Ik kan het me allemaal voorstellen, maar in principe denk ik dat het niet goed is. En de ouders hebben er geen gelukkig leven door, hoor. Die blijven daar toch aan denken."

Volgens Bolt realiseren veel adoptieouders zich niet wat ze overhoop halen met adoptie. „Als je een kind uit een oorlogsgebied adopteert, weet je niet wat er de eerste paar jaar allemaal is gebeurd, welke trauma's er in zo'n hoofdje zitten. Ik denk dat je een hoop moeilijkheden kunt veroorzaken met adoptie en dat risico vind ik te groot. Maar ik weet ook wel dat als je per se kinderen wilt, het lukt niet en je wordt er helemaal gek van, je een keer stappen gaat ondernemen."

Alhoewel hij zich realiseert dat hij makkelijk praten heeft, vindt de spoorzoeker dat mensen zich erbij moeten neerleggen als ze geen kinderen kunnen krijgen. „En als je per se kinderen wilt helpen in de wereld, geef dan geld aan een school of zoiets. Dat is een druppel

op de gloeiende plaat, maar dat is adoptie ook. Ik gun iedereen zijn individuele geluk maar de wereld als geheel wordt er niet gelukkiger van."

Omdat hij vindt dat kinderen moeten kunnen weten wie zijn ouders zijn, vindt Bolt dat hij goed werk doet. „Maar het kan helemaal mislopen en dan doe je er eigenlijk niet goed aan om ouder en kind bij elkaar te brengen. Het enige wat je dan hebt is dat de puzzel compleet is en dat iemand weet waar hij of zij vandaan komt, maar de zoeker zal het er zwaar mee krijgen in de rest van zijn leven."

Spannend

Bolts motivatie om dit werk te doen is tweeledig. „Ik vind het leuk om te zoeken. Spannend, het reizen, de omstandigheden, de mensen die ik ontmoet. Het verrijkt mijn eigen leven, maar maakt mijn blik op de wereld niet vrolijker al was die toch al niet zo vrolijk. Verder wil ik laten zien hoe het gaat in het leven, hoe mensen tot een bepaalde beslissing zijn gekomen, hoe omstandigheden iemand kunnen veranderen, wat de gevolgen zijn voor beide partijen en hoe het misschien weer een beetje goed kan komen. Het is niet mijn heilige missie om mensen bij elkaar te brengen, dat is mooi meegenomen."

